

הלכות יום הכיפורים תריב-תריג רנה

יד (שתה משקין שאינם ראויים לשתיה כגון ציר או מוריים¹⁰ (פירוש¹¹ ציר של דגים) או חומץ חי¹² (פירוש¹³ שאינו מווג במים) שהוא חזק כל כך שאם ישליכו אותו על הארץ יבעבעע¹⁴ אע"פ ששתה הרכה מהן¹⁵ פמור מן הכרת אבל מכין אותו מכות מדרות¹⁶ אבל אם שתה חומץ מווג במים¹⁷ אפילו לא שתה אלא כמלא לוגמיו¹⁸ חייב):

מן שתיות מצטרפות זו עם זו כגון ששתה מעט והפסיק מעט וחזר ושתה מעט ובין שתיות יש כמלא לוגמיו חייב¹⁹ במה דברים אמורים כשלא שהא מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה יותר מכדי שתיות רבעית הלוג אבל אם שהא יותר מכדי שתיות רבעיות אין מצטרפין²⁰.

ויש אומרים²¹ שלעולם הן מצטרפין אלא אם כן שהא מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס כמו בצירוף שתי אכילות²².

ולענין הלכה יש להחמיר לכתחלה ולפסקו כסברא האחרונה²³ כמו שיתבאר בסימן תרי"ח²⁴ ע"ש:

מן כל שיעורין הללו שנתבארו בסימן זה בין שיעור אכילה בין שיעור שתיה לא נאמרו אלא לענין חיוב הטאת²⁵ (וגם לנו יש נפקא מינה לענין חולה שיש בו סכנה²⁶ כמו שיתבאר שם²⁷) אבל לענין איסור²⁸ אפילו אבל כל שהוא ושתה כל שהוא²⁹ הרי עשה איסור כן התורה וכן הדין בכל איסורין שבתורה³⁰ שנאמר בהם שיעורים שאפילו במשהו³¹ מהן יש איסור מן התורה:

תריג איסור החיצה ביום הכיפורים וכו' כ"א סעיפים:

א החיצה כיצד¹ כל החיצה של תענוג² אסורה ביום הכיפורים משום אשר לא תעונה וגו'³ לפיכך אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו⁴ בין בחמין בין בצונן⁵ ואפילו להושיט אצבעו במים אסור⁶.

פ מעוף ה'.
פא גמרא ע"ב, ב. מור ושוע' ס"ה.
פב ב"י ד"ה אבל. מ"ו סק"א.
פג ס' תריח סעי' גידה.
פד רבי יוחנן בגמרא שם. מור ושוע' שם.
פה מור ושוע' שם.
פו ראה לעיל ס' תנב ק"א ס"ק ז'. לקמן תרי"ג הל' גיולה ונגיבה ס"א. הע"כ תשלח ע' 87.
פז תוס' שבענות כג. ב ד"ה דמוק. וראה גם לעיל ס' שב ק"א סק"א ד"ה ונתה. וראה פס"ד צנח צדק קנ"ג. ג. גידיל תורה (נגו) לח ע' כ"ג ואילך. אהלי שם ב ע' קסא. כללי המפסקים והתורהא כלל ה'.

סימן תריג

א לבוש ס"א.
ב מור ושוע' ס"א.
ג ויקרא כ"ג, כ"ג. גמרא ע"ב, ב (דאקרי עניני). לבוש שם. וראה לעיל ס' תריא ס"ב.
ד גמרא (בריותא) ע"ב, ב. מור ולבוש שם.
ה גמרא ע"ב, א (מים השלם ס' ת"ב מור ושוע' שם.
ו פסחים נ"ג, ב. מור ושוע' שם.

ס משנה פ"א, א. רמב"ם פ"ב ה"ה. מור ורמ"א ס"מ. וראה תוס' י"ח על המשנה שם.
סז ראה רש"י גדרים נ"א, ב ד"ה וכציר (ציר מקדמי הים ומוריים משומן תנים). לעיל ס' שכא ס"ג (לבוש בו דגים). ס' תנב ס"ו (שומן דגים). מ"מ וציונים.
סח גמרא פ"א, סוף"ב. רמב"ם שם. מור ורמ"א שם.
סט ראה גמרא שם ורש"י ד"ה מונג.
ע מ"א סק"ה. וראה גם לעיל ס' רד ס"ב.
עא רמב"ם שם. מ"א שם.
עב רמב"ם שם.
עג רמב"ם שם ממשמעות הגמרא שם. מור. וראה לעיל שם לענין בריכה.

עד ב"ח ד"ה ונ"ש אבל בדיעת הרמב"ם והמור.
עה חשנה ע"ב, ב (כל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו).
עו הרי"ן נ"א הל' יח"כ (ע' ג). רמב"ם פ"ב ה"ד, והל' מאכלות אסורות פ"ד ה"מ, והל' תרומות פ"י ה"ג, עפ"י גירסתו בתוספתא פ"ד ה"ד. דעה הא' כמור ושוע' ס"י. וראה גם לעיל ס' תנב ס"ב.
עז ודא"כ הל' תרומות שם, עפ"י כריתות י"ג, א. דעה הב' כמור ושוע' שם. וראה גם לעיל שם.
עח לעיל ס"ג.
עט ראה פ"ח ס"י לעיל שם. מור ברה"ג פ"ח הל' (לענין בריכה אחרונה), וש"נ.

הלכות יום הכיפורים תרגו

רנו

אבל אם היו ידיו או רגליו¹¹ או שאר מקום ככל גופו¹² מלוכלך כמיטא או בצואה או שנמץ דם מחוטמו¹³ מותר לרחצו כיון שאינו מתכוין לתענוג¹⁴ רק שיוחר שלא ירחץ אלא מקום הממונה בלבד¹⁵:

ב וכן בבוקר כשנעדר משינתו נומל ידיו¹⁶ ג' פעמים כמ"ש בסימן ד'¹⁷ (מטעם שנתבאר בסימן תקנ"ד¹⁸) ויברך על נמיילת ידים¹⁹ ויהר שלא יטול אלא עד סוף קשרי אצבעותיו²⁰ ולא יכוין להנאת רחיצה²¹ רק להעביר הרוח רעה מעל הידים²² ולאחר שניגב ידיו במפה מעביר המפה על גבי עינו להעביר מהם חבלי שינה²³:

ג ואם יש לכלוך על גבי עינו²⁴ ודרכו לרחצם ככל ימות השנה²⁵ רוחץ אותם כדרכו ואינו הושש וכן מי שהוא איסמנים ואין דעתו מיושבת עליו עד שיקנה פניו במים מותר לו לקנה במים ביום הכיפורים²⁶ אבל המנהג להחמיר שאפילו מי שהוא איסמנים אין מקנה פניו ולא עינו במים²⁷ אלא אם כן יש לכלוף על פניו או על גבי עינו שאו מותר לכל אדם לרחוץ²⁸ כדרכו ככל השנה:

ד אם הטיל מי גרלים ושפסף בידיו להעביר הנצוצות מעל רגליו או שעשה צרכו²⁹ וקנה בידיו³⁰ מותר לו לרחוץ ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו³¹ להעביר מהן הלכלוך³² וכדי לברך אשר יצר בידים נקיות? אבל אם לא שפסף ולא קנה בידו לא יטול ידיו כלל שמותר לברך אשר יצר בלא נמיילת ידים כיון שלא נתלכלכו ידיו³³ והרצה לטול ידיו קודם שיברך אשר יצר ושפסף בידו וקנה כדי שיצמד לטול ידיו³⁴ וכן נכון לעשות כדי לברך אשר יצר בידים נקיות ומהורות³⁵:

ה כמה רברים אמורים כליל יום הכיפורים³⁶ אחר התפלה אבל קודם התפלה³⁷ או ביום שמתפללין כל היום³⁸ אם הטיל מים אע"פ שלא שפסף בידיו או שעשה צרכו אע"פ שלא קנה בידו מותר לטול ידיו³⁹ עד סוף קשרי אצבעותיו⁴⁰ שמצוה להתפלל בידים מהורות ברחיצה⁴¹ שנאמר⁴² הכון לקראת אלהיך ישראל:

ז ברייתא ענין ב לניחית הראש פ"ח ס"ב ב מור ושוע שם.
ח תוספתא פ"ד הל' ה"ו סמ"ג לית סמ (בר, ב), שוע שם.
ט הגהות מימוניות פ"ג אות ב, שוע שם.
י רוקח ריש ס"י ר"ז שוע שם.
יא רוקח שם, שוע שם, וראה גם לקמן ס"י תרד ס"א (לענין סיבה).
יב רמב"ם פ"ג הל' כ"ב, ח"א סק"א.
יג ד"ח בתוס' ענין ב ד"ה משום, רא"ש פ"ח ס"ג, ג, טור ושוע פ"ב.
יד ס"ד (מהר"ק), וראה גם מהר"ת שם ריש ס"ב.
טו סימן זה בשוע"ך לא הניע לדיוני.
טז רא"ש פ"ח ס"ג ג, בשם בעל העיטור (הל' ית"ב ק), ג), ר"ן (ב, א) ד"ה הרי שוע שם.
יז רא"ש שם, רבנו יוחנן תניב ז ח"ב (נא, ב), מור ושוע שם, וכן מנתג חב"ד (מפר המנהגים – חב"ד ע' 59), וראה א"ח ח"ג ע' קננה, ח"ב ע' רפה, לעיל ס"ד מהר"ב סוף ס"א, וש"נ.
יח הגהות מימוניות פ"ג אות ב, דח"א ס"ב.
יט רמ"א שם.
כ ירושלמי פ"ח הל' א, כלבו ס"י פג (לד, ג), תובא ב"י ד"ה ומ"ש ואפילו.
כא הר"ן גיאת (ע' גב), תובא ברא"ש פ"ח ס"ג ג, ובטור, כב ר"ן (א, א) ד"ה והוי ב"ח שם ד"ה וכתב נאמן.

הלכות יום הכיפורים תריג רנו

ז וכן בהן העולה לריון נוטל ידיו ימינו אע"פ שנטל ידיו קודם התפלה וכן הלוי במקום שנוהגין שהלוי נוטל ידיו קודם שיוצק מים על ידו הבהני מותר לו ליטול ביום הכיפורים כיון שאינו מתכוין לתענוג.¹⁰¹

ולפיכך הבא מן הדרך ורגליו כרות מותר לרחצן כיון שאינו מתכוין אלא לרפואה וכן כל כיוצא בוה:

ז אסור לרחצן פיו ביום הכיפורים כמו שנתבאר בס' תקס"ו ע"ש:

ח ההולך לבית המדרש או לחקבל פני אביו או פני רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או לצרכי שאר מצות יוכל לעבור במים עד צוארו בין בהליכה בין בחזרה ואין חושש משום איסור רחיצה ביום הכיפורים כיון שהולך לדבר מצוה ועוד שאינו מתכוין לתענוג ובלבד שיעשה שינוי מכל עובר במים כחול הדינו שלא יוציא ידיו מתחת שפת חלוקו כדי להגביה חלוקו מעמו כמו שעושים כל עובדי מים כחול כדי שיע' השינוי יזכור שהיום אינו חול ולא יבוא לסחוט את בגדיו.

ואע"פ שבגד שרייתו במים זהו כיבוסו אע"פ שאינו סוחטו כמ"ש בס' ש"ב ע"כ אעפ"כ התירו לעבור במים ביום הכיפורים משום שלא אמרין שרייתו זהו כיבוסו אלא אם כן היה מלוכלך קודם השרייה כמ"ש בס' ש"ב ע"ש:

ט כמה דברים אמורים באמת המים שאין מימיו רודפים מהר אבל נחל שמימיו רודפין מהר והוא שומפין אף בחול אסור לעבור בו אפילו אין המים מגיעין לו אלא מעט למעלה ממתנוט ט מפני הסכנה שלא ישמפיהו המים:

י אין היתר לעבור במים לדבר מצוה אלא כשעובר במים עצמן אבל לעבור בספינה קטנה אסור אפילו לדבר מצוה לפי שלא התירו לדבר מצוה אלא איסור רחיצה כיון שאין מתכוין לתענוג אבל לעבור בספינה שיש בוה שבות גמור מדברי סופרים כמ"ש בס' רמ"ח ושל"מ העמידו חכמים את דבריהם לבטל מצוה בשב ואל תעשה:

101 גמרא שם. מור וש"ע שם.
 102 שאו אין בזה איסור משום, מדלעיל סי' שא סל"ו וש"נ.
 נח רא"ש פ"ח סי' ד. מור ולבוש סי"ה. מ"ז סק"ד. וראה גם לעיל סי' שא ק"א סק"א.
 נט סעף כא.
 ס רא"ש שם.
 סא שם בדעה הא' (ולדעת הב' שם, הביא מעם התירוט כאן, כיון שהיה דרך לבלעך).
 סב אבי עזר. ב. ש"ע סי"ה.
 סג דש"י ד"ה שאני. ש"ע סי"ה.
 סד ח"א סק"ז. וראה מ"ז ס"ק ה.
 סה ש"ע שם.
 סו ב"י ד"ה וראו השריין.
 סז מור בשם ההכות גדולות ה"ל יוה"כ (לא, א). ש"ע סי"ג.
 סח בי"ח ד"ה וכתב בה"ג. ח"א סק"ה.
 סט סעף ב.
 ע סעף י.
 עא יבמות ז. סע"א. לבוש סוף סי'. ובלעיל סי' קכ ס"ג וש"נ.

מא יראה השלם סי' תכ. הובא בהנהרות מימוניות שם. מרח"ל שם. רמ"א מ"ד. ראה לק"ש ח"ט ע' 386, דהיינו עד פיק הרוג (מרח"ל שם. נטפה משה סי' תתנא. שריי כנסת הגדולה הגב"י אות א). כדי השלחן סי' ב ס"ק י. היות ידושע. אוצר מנהגי הב"ד יוה"כ ע' ריו.
 מב מרח"ל שם. רמ"א שם.
 מג שו"ת דר"ש הלוי סי' מ. מ"א סק"ג.
 מד מדלעיל סי' קכח סי' י.
 מה רמ"א שם.
 מו ירושלמי פ"ח ה"א. הנהרות מימוניות פ"ג אות ד. ב"י ד"ה כתב הרמב"ם. רמ"א שם.
 מז רמ"א מ"ד.
 מח סימן זה בשער"ר לא התע ליריין, וראה ש"ע שם ס"ג.
 מט גמרא ע"נ. ב (לפירקא כ' לנשאל שבעתא). מור וש"ע סי"ה.

נ ברייתא שם. מור וש"ע שם.
 נא מור וש"ע שם. לבוש סי"ה.
 נב רש"י שם ד"ה ואינו.
 נג רמב"ם פ"ג ר"ן (א, ב) ד"ה לנפירי.
 נד לבוש סי"ה. וראה גם לקמן סי' י.
 נה מור ולבוש שם.

הלכות יום הכיפורים תריג

יא הרב אסור לעבור במים כדי לקבל פני תלמידו^ט ואפילו להקביל פני חבירו אסור אם אין חבירו גדול ממנו בחכמה^י אבל אם רוצה לשאול דבר הלכה^י מחבירו או מתלמידו שלמד גם אצל חכמים אחרים^י ואין צריך לומר אם הולך ללמוד עם התלמידים כגון שאין התלמיד יכול לבא אצלו^י מותר לו לעבור במים בהליכה ובחזרה^י:

יב ההולך לשמור פירותיו מותר לו לעבור במים^י אע"פ שאין מצוה בהליכתו^י מכל מקום משום הפסד ממונו התירו לו לעבור^י אבל בחזרתו אסור לעבור^י שאין בכך הפסד ממון אם לא יחזור למקומו עד לאחר יום הכיפורים:

יג אף במקום שהתירו לו לעבור במים לא יעבור אלא אם כן אין לו דרך אחרת שיכול להגיע למחוז חפצו אם לא יעבור במים^י אבל אם יש לו דרך אחרת להקיף את המים אפילו היא ארוכה מזו מוטב שירבה כהולך להקיף את המים ואל יעבור במים שיש כאן חשש רחיצה ועוד שהוא קרוב לבוא לידי סחיטה^י:

יד מותר להצטנן במים אע"פ שיש בו קצת לחלוות^י ואין בו משום איסור רחיצה אבל אם יש בו כל כך לחות^י עד שאם יניח עליו ידו תעלה בה לחות כל כך עד שאם ידביקנה לידו אחרת תרבה בה הלחות שקבלה מן המים^י והוה נקרא מופח על מנת להמפית^י אסור להצטנן בו מפני שזהו כרוחץ במים^י:

טז ומותר להצטנן בכל מיני פירות ובתנוק ובכל מיני כלים הריקים^י בין שהם של כסף וזהב בין שהם של חרס^י שלא אסרו אלא רחיצה במים אבל אסור להצטנן בכלים שיש בהם מים אפילו אינם מלאים^י שמא יתגעגעו הכלים וישפכו המים שבהן על גופו^י ונמצא רוחץ ביום הכיפורים:

טז אע"פ שמן הדין מותר לשרות מפה במים בערב יום הכיפורים^י ומציאה מן המים קודם יום הכיפורים ומתנגבת והולכת^י עד שלא יהא בה מופח על מנת להמפח^י ואז מקנה בה פנו דיו ורגליו^י כדי להצטנן^י אע"פ שאינו עושה להעביר הליכוך אלא כדי להתענג אע"פ^י מותר מן הדין כיון שהיא נגובה מן המים^י כמו שנתבאר בסיומן תקנ"ג^י לענין תשעה באב מכל מקום ביום הכיפורים יש להתמיר^י לפי שאם היה מקנה

צ רעת הא' כמור. שו"ע. ב"ח ד"ה ומ"ש ויש. אלה וסא סק"ה.

צא גמרא שם. מור וש"ע שם.

צב ר"ף (ב, א). לבוש ס"ט. וראה רש"י שם ד"ה הנדורב. מ"א ס"ק ט.

צג גמרא עה, א.

צד ד"א"ש תקנות פ"ד מוס"י לה. ר"ן (ב, א) ד"ה ועירא וד"ה אבל. ודב"ט פ"ג ה"ה.

צה תהות מייבנות שם אות ה. ב"י ד"ה ומ"ש ואפילו כל אדם. מ"א ס' תקנה ס"ק טו.

צו גמרא שם (לנרסא שלפניו) לענין תשעה באב (ולאוד) הלשונות אף לענין יו"ת (כ). ד"א"ש ר"ן שם. רמב"ם שם (על פניו). מור ורימ"א ס' תקנה ס"ד (לענין תשעה באב).

צז ד"א"ש ר"ן ומור שם. תהות מייבנות שם.

צח מור ורימ"א שם. ב"י שם ד"ה בפרק.

צט סימן זה בשע"ק לא הגיע לדין. וראה מור ובי"ב ורימ"א ומ"א שם.

ק ר"ן שם (שאושר רק באופן תל"ל). תהות מייבנות שם, לפירוש הדרכי משה ס"ק ג (דמשעש שאוסר לנגור).

המ"א ס"ט.

עב כניא בנמרא עק, ב ולחמרא ר"ף (א, ב). טור ושור"ע ס"י.

עג תהות הדשן ס' עק. מ"א סק"ה.

עד גמרא שם (למשאל שמתא). ב"י ד"ה התקף.

עה ט"ז ס' טו שא סק"ב.

עו ט"ז סק"ב.

עז ראה גמרא שם.

עח גמרא [ביריתא] עק, ב. מור וש"ע ס"ה.

עט ראה לעיל ס' טו. רמב"ם ס"א ס' רמב"ב.

פ ר"ן (א, מט"ב) ד"ה לנמורי. מ"א סק"ב.

פא מור וש"ע שם.

פב רש"ל בבאורו למט"ג ה"ל שבת מלאכת רש. ב"ח מ"ה"ח גמ"ס. ט"ז סק"ה. מ"א סק"ב.

פג מ"א שם. וראה לעיל ס' טו שא ס"א א.

פד טור ממשנות הנמרא עה, א. לבוש ס"ט.

פה רבי יהושע בן לוי בנמרא שם. מור וש"ע ס"ט.

פו רמב"ם פ"ג ה"ד. מור.

פז אבי שם. ש"ע שם.

פח ראה רש"י שם ד"ה ע"ג מינא.

פט גמרא שם. מור וש"ע שם.

הלכות יום הכיפורים תריג' תריד

במפה שאינה נגובה מן המים יש כבאן איסור מן התורה משום סחיטה^{קא} לפיכך יש להחמיר אף בנגובה מן המים שהיו עליה מכבוד יום גזירה שמא לא התנגב יפה ויקנה בה ויבא לירי סחיטה^{קב}:

יז חולה^{קא} אע"פ שאין בו סכנה^{קב} מותר לרחוץ כדרכו ביום הכיפורים:

יח הכלה אחר נישואיה מותרת לרחוץ פניה ביום הכיפורים^{קא} לפי שהיא צריכה להתנאות עד שתתחבב על בעלה^{קב} וכל שלשים יום לחופתה היא קרויה כלה^{קג}:

יט מי שראה קרי ביום הכיפורים בזמן הזה^{קא} שבמלה תקנת עזרא^{קב} שתקן מבילה לבעל קרי^{קג} אסור לו למבול או לשפוך עליו תשעה קבין אפילו מי שנוהג כך בכל ימות השנה לא ינהג כן ביום הכיפורים^{קד} שאין מנהג להתיר את האסור אלא לאסור את המותר^{קה} אלא אם הקרי עדיין הוא לח מקנחו במפה וריו ואם נתייבש כבר או שנתלכלך בבשרו רוחץ במקומות המלוכלכן שבו לבד ומתפלל^{קה}:

כ אסור לאשה למבול כלל יום הכיפורים אפילו הגיע זמן מבילתה בלילה זו^{קא} בין שאסורה לשמש בלילה זו^{קב} אין במבילתה מצוה כלל לפי מ"ש ביו"ד סימן קצ"ז^{קג} דמבילה מומנה לאו מצוה היא אלא אם כן בעלה עמה ומשום ביטול פריה ורבייה^{קד}:

כא אבל אשה הלבושת לבנים ביום הכיפורים מותרת לרחוץ קצת בין ורכותיה^{קא} בין כחמין בין בצונן דכיון שע"י רחיצה זו היא ממהרת למבול ולשמש א"כ היא רחיצה של מצוה^{קב} ודבר נתבאר^{קג} שכל רחיצה של מצוה מותרת ביום הכיפורים ולא אסור אלא בשמתכות לתענוג^{קה}:

תרי"ד דיני סיכה ונעילת הסנדל ביום הכיפורים ובו י"א סעיפים:

א סיכה בעיר^{קא} אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו^{קב} ואם היה חולה אפילו אין בו סכנה^{קג} או שיש לו חמטין בראשו כך כדרכו ואינו חושש^{קד} שלא אסור אלא סיכה של תענוג^{קה}

שם ס"ב ומ"ו מק"ב. לעיל סי' שכו סי'. אבל לאקן ראה הל' נדה סי' קפו בסופו (שאסור לאשה לעמוד בימי מומתה אפילו אין בעלה בעיר, כדלקמן סי' קצו). לקרש חיד' ע' 27 הערה 58. תייל תורה (נ"ג) כא ע' תקלו. כג ע' תרפג. כח ע' קל. ל ע' שן. שלחן הערוך ח"ב ע' וברכא. קובץ דברי תורה מו ע' לה.
קז ראה פס"ד צמח צדק יו"ד סי' קנז סי'.
קח שו"ת משאת בנימין סי' ה' ח"א סק"ג.
קט משאת בנימין שם.
קכ סק"ז ה.
קכא כדלעיל סי' א.

סימן תרי"ד

- א לבוש ס"א.
- ב נחרא (ברייתא) ע"ב. מור וש"ע סי' א.
- ג ברייתא שם. מור וש"ע שם.
- ד רמב"ם פ"ג הל' דא"ש פ"ח סי' ג. מור וש"ע שם. וראה גם לעיל סי' תריג. סי"ז (לענין רחיצה). לקמן סי' ה' (לענין מנרל).
- ה ברייתא שם. מור וש"ע שם.
- ו ירושלמי פ"ח ה"א, לגרסת המג"ג ל"ח ספ' (כד, סוף"ב) והנהגות מיימוניות שם אות ג. הרבא ב"י ד"ה ומ"ש אבל

- קא נגרא שם (ואותוביקי סחיטה), ורש"י סו"ה איבא (דכיון כלים גנובים עדיין יש כדי לסחוט). הנהגות מיימוניות שם. דרכי משה ורמ"א שם. וראה לעיל סי' שא כ"ז.
- קב דרכי משה פ"ק ג. רמ"א שם.
- קג דרכי משה פ"ג ה"ב ורמ"א שם.
- קד כדלקמן סי' תרי"ד סי' א לענין סיכה, וש"נ
- קה חשונה ע"ג, כן כרבי אליעזר. רמב"ם פ"ג ה"א. מור וש"ע סי' א.
- קו ורש"י שם ד"ה והכלה וראה נגרא ע"ח, ב. רמב"ם שם. קז נחרא שם. רש"י בבושנה שם. מור וש"ע שם.
- קח דמב"ם פ"ג הל' ג' (שלא אמרו שמובל (ברייתא פ"ה, א) אלא קורם שבמלה התקנה). הנהגות מיימוניות שם, ומדרי רנה השבה, ומור, בשם ר"ת. ש"ע סי' א.
- קט בריכות כב, א. ומלעיל סי' פה סי' א.
- קי ב"ק פב, א.
- קיא רמב"ם שם. רש"י בבושנה שם. מור וש"ע שם.
- קיב רמב"ם שם.
- קיד רמב"ם שם. ש"ע שם.
- קיו חוס' ביצה י"ב, ב ד"ה כל. טור וש"ע סי' ב.
- קטו חוס' שם כסופו.
- קטז סימן ג' בושע"ר אל הגיע לידנו, וראה מור וש"ע